

PASAKA APLIE KARALIU KVĪTI I TRIS BAJUORUS

BLIŪDŽIUVIENĒ Regina

Pas Grūdi juos karaliu Kvīti
Vēsa dīna sauli švīti.
Vuo ka saulis ī tīk daug,
Kažin kāp i mīga trauk.
Golkis skersā, išilgā –
I ba luovas nablūgā.
Nu akīs puo valondēki
Gali i čia pat numēgti,
Tuoks apslabis, tuoks apgērtis,
Ruods, didžiausius darbus dērbis.

Kuo monīs dabā paklausi?
Nažēnā? Dūk arčiau ausi.

Al' karaliaus – juk zinā! –
Kuokī gali būt' darbā.
Ger' lig snapa, jied kīk lend.
Vuo puo tam unt šuona krent.
Tas Kvītis – na tuoks karalius.
Uns na pamiški Paralius.
I na kuoks tēn Šabalbuons.
Ons gražiū dirvēkiu puons.

Kas dirvēki – ta valstībi.
I karališka galībi.
Tiktā trīs anas turieji.
Ka daugiau i nareikieji.
Mat, dirvēkiu gaspaduorē
Tvarkiesi tikrā paduorē.
Sava pluota priveizieji,
Kits kitam napavīdieji.

Trīs dirvēkis – valstībēkis.
Nasakīket, ka mažēkis.
Gal' nadaug, gal' i mažā.
Ali jie gerā valdā,
I mažā gal' būti daug.
Karalīsti tāp i aug.
I karalius nabūs plēkis,
Su visās gražē sutēkis.

Matā, tū dirvēkiu pluota,
Kvīti padvarie pripluota,
Valdi gaspaduorē trīs:
Mīžis, Aviža, Rugīs.
Vuo Kvītis anū naspaudi.
Tonkē sava suosti snaudi.
Jiegu vēskas tik ī gera,
Gali knarkt unt vēsa dvara.

Ī karaliaus Kvīti dvara
Anī siunti sava gera.
Mīžis alu vis gabena,
Sava žemiesi skrabena.
Vuo Rugīs dūnēki kepi.
Gera bova anuo preki.
I karaliū baisē tēka –
Kap su žilvīčiu par plēka.

Aviža kap gaspadēni
Vis kisieliaus paraugēna –
Gera, skani, bēški pēlka.
Al' ka sūkreiti i pēlva,
Ta i šaukšta aplaižā –
Dā atruoda par mažā.
Ta Kvītis kisieliu sriebi,
Sava kriesli atsidriebis.

Tāp kaimīnā sugīvena,
Sīkiu auga, sīkiu sena.
Klausi, kon karalius saka,
Nasipainiuoji un(t) taka.
I valstībīs pamatā
Tvirtesni kap akminā.
Ton Kvītis gerā žinuoji,
Diel tuo nieka nabijuoji.

Tiktā plikbajuori Dērsi,
Pasišiaušusi kap šērši,

Bondi vis anus apgauti,
Kap su sūrmaišiu apmauti.
Rēk surasti silpna vīta
I puo bēški kalti mīta.
Su sīkiu paimti vēsa
Juk galībīs gal' pristēgti.

Vuo tūdie gudrībīs pēlna
I švelni švelni kap vēlna
Ims pradžiūo puo mažā pluota.
I diel tuo bajuorams pruota
Pamažu pradieji sokti,
Mislis nageras ibrokti.

Ba vīnībīs nie galībīs.
Avižā pirmā ignībi.

– Ka žinuotumē, kaimīni,
Tas Rugīs... – nu i papīli.
Rogi su visam sutrīni,
Tāp anon išmaliavuoji,
Kap valiuoti išvaliuoji
Puo purvīni makalīni,
Puo jūdžiausi gīvatīni.
Jau didesni niekadieji
Nieks pasaulie naregieji.

Aviža tik klausī, klausī,
Kreipi vīna, kēta ausi,
Šalta prakaita vis brauki,
Ali Dērsis nanutruaki.
Jau dabā tikrā žinuos,
Kuoks kaimīns tēn, už tuoruos.
Su anūm nasišnekies,
Anuo žuodēs nabtikies.

Ka gerā tāp vēskas kluojis,
Dērsi jau i naatstuoji:
– Ak, brungiuoji. Ak, brungioji.
Mīžis tas ... – ī nalabuoji
Vēska suded i sumaiša.
Aviža baveik apkvaiša.

– Mīžis i akis tau gers.
Už akiū – supovis kers.
Puo karaliaus vēsa dvara
Tik aplie tavi pavara,

Ka tujau pas pati Kvīti
Nabgaliesi tu nuvīkti.
Napagelbies nie kisielius.
Lēksi vartu naatkielus.

Aviža tik išsižiuoji.
Kon sakīti – nažinuoji.
Jargau jargau, kāp bluogā,
Ka kaiminā na draugā.
Kuoc pabiek už jūru mariu,
Kuol tavīs dā naišvari.

Dėrsi tujau šmirkšt pas Rogi.
Rėk anam melū ibrokti,
Pruota i akis apvelti.
Puo tam Mīži dā prigvelbti
I sukiršint vėsus tris,
Ka pajūdūt kap naktis.
Vuo paskiau, igavus gali,
Sava siekluoms dūti vali.

Tėn, kor Mīžis varpas kieli,
Avižuos šlūtėkis žieli,
Kor Rugīs paviejū lonksties,
Sužaliū jau Dėrsis tonkis.
Užvaldīs pikčiorna Dėrsi.
Nie išrausi, nie išspėsi.
I karaliu, pati Kvīti,
Gausi tik sapnī regieti.

Dā dīnėki, dā kita,
Pruoga jau kap pati ta.
Matā, Dėrsi nuveizieji,
Ka Kvītis atsidūksieji,
Jau tāt stiprė, tāt gilė,
Ka valstībīs pašalė
Dolkiu kamūlės parūka.
Kuo karalius atsirūga?

Bova naskani dūnėki.
I sužmegus, ba plutėkis.
Vuo kisielius avižėnis –
Gal pablūda gaspadėnis? –
I ba skuoni, i tuoks skīsts,
Kap ištėrpis saulie svīsts.

Valuckienės Virginėjės portėgrapėjė

Bint alaus gal' atsigers.
Žilus ūstus putuo merks.
Pasirunžaus, atsipūs,
Skanė tada atsirūgs.
Mīžis alu muok išvėrti.
Jau na siki gava girti
Nu patīs karaliaus Kvīti.
Gal narėks i šindī pīkti.

Tiktā Aviža i Rogi
Tėks paportinti už gogi,
Ka dūnėki sugadėna
I kisieliu ištižėna.
Baisė baisė nagerā,
Vaišis jie sugadinā –
Na bi kam – pačiam karaliū,
Vuo na pamiški Paraliū.

Vuos alaus patrauki gorkšni,
Ka pradieji Kvītis porkšti,
Kuosiet', spjaudītīs, žagsieti...
Išverti akis kap rieti.
Žiaukčiuo kap žovis ba vondins.
Vuo dvariškė nusigondin
Nabišmana kon darīti,
Portint Kvīti a laikīti?

Ali tas atsikūtieji,
Tāt i stala kumščiu dieji,
Indā kap gīvi nulaksti,

Vuo dvariškė išsislapsti.
– Ka visi bajuorā trīs –
Mīžis, Aviža, Rugīs
Klūpietu pri mona kuojū.
I tabūnī kap aš nuoru.

Nusigonda vėsas dvars.
Tik nubaus anus, a kars?
Gal i dirvikis atims,
Vuo pačius kažkor išgins?
Su karaliūm jūka nie.
Prisidirba i kintiek.

Dėrsi džiaugies: kāp gerā
Pasisoka reikalā.
Puo žingsneli, puo biškioka
Prasivali sau takioka.

Mat kap Dėrsi patikieji
Tī bajuorā nabžiūrieji
Juokiū sava pridermiū.
Tik iškuoji prikabiū
Puo kaimina valstībėki.
Vis puo bėški, vis puo bėški...
Ali, kap senuolė saka,
Prirīt kamūlis juk gala.

Vuo dabā aš patiliesu,
Teisma naaprašinesu.

(Nukelta i 44 p.)

Valuckienēs Virginējēs portēgrapējē

Daug svarbiau, kāp vēskas baigsis.
Ša. Jau bausmis, ruoduos, aišķis.
Paklausīkam, kon sakīs
Grūdijuos valduovs Kvītis.

Nusimēnis i supīkis,
I pražēlis, i nuplikis,
Gera žuodi naišdaužis,
Tāp Kvītis bajuorus baudi:

– Ka galietumiet atviesti,
Teks jums šaltie pastuovieti.
Isakau par vēsa žīma
Napalēkti mona kīma.

I nu pat pirmuos šalnuos
Lig pavasari pradžuos
Par sningus, pūgas i litu
Najudiet iš sava vītu.

Jie par žīma iškintiesit,
Su monim pasideriesit.
Galva ka gerā pašalsit,
Durnū kalbū gal namalsit.

Gal išmuoksit i atskērsit,
Kor draugā, vuo kor tik Dērsi.

Kon, vargšiukā, badarīs –
Mīžis, Aviža, Rugīs.

Kap karalius žuodi tari,
Kīma vartā užsidari.
I palēka visi trīs
Laukti, kon žīma darīs.

Vis labiau dīna trumpieji.
Rikmetēs šalna blizgieji.
Vies jau pūti šalta kvapa.
Šaltis jiemi minti taka.
Nu i tīms unt kīma plēka
Nieka kēta i nablēka,
Tik stuovieti i drebieti,
Sava kaltis apgailieti.

Aviža ilgā kintieji
I visās duntiem barškieji.
Gulies skersa, aukštīn tīsies,
Kuol pasaki tīsē švīsē:
– Aš daugiau nabišturiesu,
Čia par žīma nastuoviesu.
Unt kulnīs tik pasisoka
I pruo vartus lauku sproka.

– Kor leki?! – karalius šauk.
– Dōkra numī palikau!
Nabgaliu ilgiau čia būti.
Gal' dukrēki mona žūti.
Leku anon priveizieti!
Kiti tapalīkt stuovieti.

I nie vartu naužkieli,
Tiktā kolnis sublizgieji.

Vuo karalius nusimēnis
Tari žuodi paskutēni.
Aviža gal nagirdieji,
Al' nagingčīsi teisieji,
Tudie visi paklausīkit.
Nakartuos uns ontra sīki:

– Tu žīmuos išsigondā
I bausmies naatlikā.
Paklausē juk pernā Dērsis,
Dabā muni jau išgērsi.
Tau i dvarū pasakīsu.
Kuoc raštu naparašīsu,
Ali visi sužīnuos:

Aviža nu tuos žīmuos
Dokteri visor nešiuos.
I kap varpuosi svīriesi,
Anon runkuosi turiesi.
Kāp i dokteri veiziesi,
Dērsis kalbū nagirdiesi
I visus karščiau mīliesi.

Jie nanuori patikietī,
Gali dirvuo paveizietī.
Avižū varpikie rasi,
I tada tikrā suprasi,
Kuo pri grūda prisispaudis
Mažas tuoks grūdelis glausis.

Mīžis laikiesi ilgiaus.
Na kažkīk i uns batrauks.

Dīnas slinka, naktis plauki.
Šaltis siota puo palauki.
Puo karaliaus kīma šlaisties
I ba pruota sninga švaisti.
Snīngs nu šalti bēški gīni,
Al' pusnie išbūt' konkīni.

Mīžis šuoka kap ipjauts.
Pūli pri tuoruos i jau
Užsirētis unt viršaus
I numus tujau išmaus.

Rugīs šauki: – Ei, palauk.
Numī tavis nieks nalauk.
Dā žima naprasidieji,
Vuo jau tu par tuora diejė.

Mīžis anuo nasiklausī,
Nulieki, susklyaudis ausis.

Rugīs lazda iš tuoruos
Meti biegliū iš paskuos.
Nabluoga runkeli bova.
Mīžiū klioiva, ta jau klioiva.
Mat, i pati gera vīta
Lazda išmeigi kap mīta.

Vuo karalius viskon mati.
Sava barzda tik pakrati.
Dvarū tari tuoki žuodi:
– Mīžis sobini paruodi.

Paršuokis par mona tuora,
Nulieki i sava truoba.
Matuom juk visi ba jūka,
Ka bausmie ī naatbūta.

Tudie maža pagaleli,
Kor Rugīs i anon meti
Ir i pati gera vīta
Isvadėna tartum mīta,

Mīžis umžinā turies
I pamesti nagalies.
Tāp už bausmi naatbūta
Subinie nešiuos akūta.“

Šindī Mīžis tarp grūdū
Tā ir ī su akūtu.

Mienū dėla i pilnieji.
Rugīs vīns kīmi kuzdieji.
Laikiesi kīk tiktā valiuoji,
Sunkis mislis vartaliuoji:
„Jie jau esi nusikaltis,
Ta atligink sava kalti.
Jie anuos naapgailiesi,
Visumet savie turiesi.

Paklausiau, kon saki Dėrsi,
Ir igieli mon i šėrdi.

Būčiau tada napaklausis,
Kon zirzieji mon i ausi,
Būč' kaimīnu naužgavis,
Sava širdis naapgavis.

Juk širdie tīkrā žinuoju,
Al' suprasti navaliuoju:
Jie par daug kas tavi gir,
Už akiū tas skaudė spir“.

Kuol Rugīs šitāp galvuoji,
I ledus išala kuoji.
Jau i ontra suledieji.
Šaltis šuonus čiupinieji.
Snaigis kluosti, posnis spaudi.
I Rugelis snaudi, snaudi...

Gal nabūt atsikūtiejis,
Al' saulėki paveizieji,
Spinduliu akis prakrapšti,
Nu plaukū ledus nublaški.
I sujoda Rogi kraus.
Atsiboda sveiks i jauns.

Pasironži, pasitompi.
Veiz, vuo snīga tik pakompī.
Žuolie tujau kels daigioka.
Rėktu kuoki konsnelioka...
Juk nie valgi i nagieri,
Kuol' žīmuos šalčius ištvieri.

Čia karalius, pats Kvītis,
I tarnū vėsas būrīs
Prīšās Rogi atsistuoji.
Tam tujau atšėla kuoji.
Išsigonda mat vīroks.
Ali niekor napasproks.

Juk karalius, pats Kvītis,
Kažin kon tujau sakīs.

– Žīmuos šalti atlaikė.
Nie pagalbas naprašė.

Valuckienės Virginėjės portėgrapėjė

Napabiegā kap tī du,
I už tat tavi giru.

Nugalieję na tik žīma.
Išlaikė tu šėrdi gīva.

Juoki Dėrsi, juoki šėrši
Nagalies klastū ipėršti.
Nu dabā tu Žīmkintīs,
Na tik vasaras Rugīs.
Gali vasara i žīma
Vakščiuoti puo mona kīma.

Čia i pasakā jau gals.
Tik naklauskit, kuoks muorals.

Jie kiesieliu sriebt nuoriesi,
Alu gersi, dūna jiesi,
Ta žinuok labā gerā:
Pamuoka jau čia gavā.

I na vīna, vuo šešis.
Išsirink kap ūgikis
Iš tuos pasakas ilguos,
Katrā niera pabinguos.

Tiktā Dėrsis naiškuok.
Su ana najūkavuok.